

ปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้ทำกิจกรรมบริเวณพื้นที่ชายหาด บนเกาะภูเก็ต

Problems about Beach Safety Issues for Visitors : The Case of Phuket Island

Pisit Tuntipisitkul

Prince of Songkla University

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดประสงค์เพื่อสำรวจและทำความเข้าใจแง่มุมประเด็นปัญหาต่างๆ ทางด้านความปลอดภัยบริเวณพื้นที่ชายหาดบนเกาะภูเก็ต โดยใช้วิธีการรวบรวมผลงานการศึกษาวิจัยที่ได้จัดทำขึ้นในประเทศต่างๆ ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับความปลอดภัยบริเวณพื้นที่ชายหาดสำหรับผู้เข้ามาทำกิจกรรม มาวิเคราะห์และทำความเข้าใจในเชิงลึก รวมไปถึงทำการลงพื้นที่สำรวจบริเวณพื้นที่ชายหาดต่างๆ ที่สำคัญบนเกาะภูเก็ต อีกทั้งผู้วิจัยได้เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรการช่วยเหลือทางทะเลของสภากาชาดไทย และกองทัพเรือ เพื่อที่จะนำสรุปหาบทเรียนปัญหาด้านความปลอดภัยบนพื้นที่ชายหาดมาพัฒนาประยุกต์กับเกาะภูเก็ตต่อไป โดยจากการศึกษาพบว่าพื้นที่ชายหาดบนเกาะภูเก็ตนั้นได้มีการประยุกต์ใช้มาตรการด้านความปลอดภัยบริเวณพื้นที่ลักษณะเดียวกับที่หลายๆ ประเทศใช้กัน อาทิเช่น การใช้ธงหรือป้ายสัญลักษณ์การจัดฝึกอบรมให้มีเจ้าหน้าที่ไลฟ์การ์ด เป็นต้น ซึ่งถือว่าได้พัฒนามาตรฐานขึ้นมาในระดับหนึ่ง แต่ปัญหาในปัจจุบันพบว่ายังขาดการส่งเสริมความรู้ทางด้านความปลอดภัยในการทำกิจกรรมบนพื้นที่ชายหาดให้กับผู้คนที่ไปในสังคมซึ่งถือเป็นกลุ่มเสี่ยงโดยควรจะต้องมีการพัฒนาผ่านระบบการศึกษา และยังขาดการศึกษาทำความเข้าใจเชิงลึกในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับความปลอดภัยในพื้นที่ชายหาดอยู่ในหลายๆ ด้านด้วยกัน เช่น ระดับการรับรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมของผู้เข้ามาใช้พื้นที่ชายหาด ภัยอันตรายที่ทำให้นักท่องเที่ยวเสียชีวิต เป็นต้น ซึ่งเป็นช่องว่างทางความรู้ที่สำคัญ จึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้และนำผลการศึกษาจากที่อื่นมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการด้านความปลอดภัยกับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ชายหาดบนเกาะภูเก็ตต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ : ความปลอดภัย พื้นที่ชายหาด เจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยหน้าชายหาด ป้ายสัญลักษณ์

Abstract

The research aims to explore and gain more understanding about beach safety related issues in the beach areas of Phuket Island. The study conducted an empirical review about beach safety issues and field observations at key beaches of Phuket Island. The researcher also participated in an intensive training course of “Sea Search and Rescue” held by Thai Red Cross and Royal Thai Navy. The training was beneficial in order to gain more in-depth understanding of beach safety issues. The study found that many beaches in Phuket have adopted the strategy of beach safety standards similar to many other countries. For instance, the use of safety signs/flags, training and patrol of lifeguard which has improved the standard of beach safety in Phuket to some degree. However, there is an apparent lack of knowledge and understanding about beach safety among people in society that needs to be addressed through education. Moreover, there was a lack of in-depth study in the area of beach safety in terms of perception, understanding, behavior and cause of death, for beach users in Phuket which provided a gap of knowledge that needs to be rectified in order to steer the development of beach safety management for Phuket’s future.

Keywords : beach, safety, lifeguard, sign

บทนำ

พื้นที่ชายฝั่งทะเลโดยเฉพาะพื้นที่ชายหาดถือเป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับเกาะภูเก็ตเป็นอย่างมากในแต่ละปี ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ของเกาะที่มีชายหาดเป็นจำนวนมาก จึงทำให้มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำเป็นจำนวนมากเกิดขึ้นบนพื้นที่ชายหาดบนเกาะภูเก็ต ด้วยเหตุนี้เองทำให้นักท่องเที่ยวมีความเสี่ยงจากภัยที่อาจเกิดจากการทำกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ บนพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้วยเช่นกัน อาทิเช่น ภัยอันตรายจากสัตว์ทะเล ภัยจากการจมน้ำเสียชีวิต ร่องกระแสน้ำที่พัดไหลออกจากฝั่ง (Rip Current) เป็นต้น บนเกาะภูเก็ตนั้นเรามักจะพบกับข่าวที่ว่ามือนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติที่เสียชีวิตจมน้ำจากการทำกิจกรรมบริเวณพื้นที่ชายหาดอยู่เป็นประจำทุกปี ซึ่งเกิดขึ้นจากหลากหลายสาเหตุปัจจัยด้วยกัน แต่สาเหตุหนึ่งที่มีักได้ยินอยู่บ่อยครั้งจากการรายงานของสื่อต่างๆ คือ ปัญหาของการเพิกเฉยและละเมิดสัญลักษณ์ที่เจ้าหน้าที่ได้ใช้ในการให้ข้อมูลหรือเตือนภัย ยกตัวอย่างเช่น ที่หาดกะรนในช่วงปี 2014 ที่ผ่านมามีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและคนไทยจมน้ำเสียชีวิตไปแล้วอย่างน้อย 4 รายด้วยกัน ยังไม่นับรวมถึงจำนวนผู้เสียชีวิตจากหาดอื่นๆ บนเกาะภูเก็ต โดยได้มีเจ้าหน้าที่ได้ให้การว่า นักท่องเที่ยวได้เพิกเฉยไม่สนใจสัญลักษณ์สีแดง ที่ติดตั้งไว้บนพื้นที่บริเวณหน้าชายหาด (Plerin, C, 2014) ทั้งนี้ทางภาครัฐเองก็ได้จัดให้มีมาตรการต่างๆ ออกมาเพื่อป้องกันและลดจำนวนการเกิดอุบัติเหตุ หรือจำนวนผู้เสียชีวิตหนึ่งในมาตรการป้องกันที่สำคัญคือ การอบรมว่าจ้างเจ้าหน้าที่ไลฟ์การ์ดดูแลบริเวณพื้นที่

หน้าชายหาดหลายแห่งที่สำคัญๆ และ การติดป้ายสัญลักษณ์ให้ข้อมูลเตือนต่างๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุหรือการเสียชีวิตของนักท่องเที่ยวจากการทำกิจกรรมทางทะเลในพื้นที่ชายหาดบนเกาะภูเก็ตนั้นยังคงเกิดขึ้นให้เห็นอย่างต่อเนื่องในทุกปี จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวคิดที่จะทำการศึกษาเพื่อที่จะวิเคราะห์ปัญหาของสถานการณ์ในปัจจุบันแล้วนำมาหาข้อสรุปเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและหาช่องว่างทางการศึกษา (Gap of Knowledge) เกี่ยวกับมาตรการด้านความปลอดภัยในการทำกิจกรรมบนพื้นที่ชายหาดบนเกาะภูเก็ตในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาถึงความสำคัญประเด็นปัญหาของมาตรการดูแลความปลอดภัยต่างๆ ในปัจจุบัน เช่น ไลฟ์การ์ดดูแลบริเวณชายหาด และการใช้ป้ายธงสัญลักษณ์สื่อสารบริเวณชายหาด มาตรการการโซนนิ่ง
3. เพื่อทำการวิเคราะห์หาบทเรียนจากผลงานศึกษาด้านการจัดการความปลอดภัยบนพื้นที่ชายหาดจากที่ต่าง ๆ มาหาแนวทางประยุกต์ใช้ในการจัดการชายหาดบนเกาะภูเก็ตอย่างยั่งยืน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผลงานวิจัยชิ้นนี้ช่วยทำให้สังคมและภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ตระหนักเข้าใจถึงประเด็นปัญหาต่างๆ ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวบนพื้นที่ชายหาด บนเกาะภูเก็ตมากยิ่งขึ้นในเชิงลึก
2. เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงหามาตรการการจัดการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยของผู้ทำกิจกรรมในพื้นที่ชายหาด ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ผลของการวิจัยเรื่องนี้มีประโยชน์ต่อการติดตาม ประเมินผลและ วางแผนนโยบายของภาครัฐต่อการจัดการพื้นที่บริเวณชายหาดของจังหวัดภูเก็ตต่อไปในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการเก็บข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลงานวิจัยศึกษาต่างๆ (Review of Empirical Studies) ที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาเกี่ยวกับด้านความปลอดภัยของผู้ทำกิจกรรมทางทะเลบนพื้นที่ชายหาดในอดีต ลักษณะวิจัยศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) โดยใช้คำสำคัญ ในการสืบค้น เช่น Beach Safety บนฐานข้อมูลวิจัยนานาชาติ เช่น Science Direct, Springer Link เป็นต้น เพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหาในบริบทของเกาะภูเก็ตต่อไป

2. จากการลงพื้นที่สำรวจ (Self-Observation) โดยผู้วิจัยได้เข้าไปในพื้นที่ในรูปแบบของนักท่องเที่ยว ใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลด้วย การบันทึกถ่ายภาพ จดบันทึกสังเกต และพูดคุยสอบถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ไลฟ์การ์ดจำนวนทั้งสิ้น 4 คน บริเวณหาดต่างๆ รอบเกาะภูเก็ต จำนวน 4 หาดด้วยกัน คือ หาดกะตะ หาดในยาง หาดยะนุ้ย หาดป่าตอง โดยเข้าไปเก็บข้อมูลในช่วงระหว่างเวลา 15.00 - 18.30 ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่มียุทธศาสตร์ทางการท่องเที่ยวที่สูงสุด

3. เก็บข้อมูลโดยการเข้ามีส่วนร่วม (Self-Participation) ผู้วิจัยได้ทำการสมัครเข้าร่วมและผ่านการฝึกอบรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางทะเลจัดโดยสภาอากาศไทย ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานด้วยกัน อาทิ เช่น ตำรวจน้ำ กรมป้องกันบรรเทาสาธารณภัย และหน่วยบัญชาการพิเศษทางเรือ เพื่อทำความเข้าใจบริบทเชิงลึกถึงกระบวนการช่วยเหลือทางทะเล ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ระหว่างวันที่ 21-30 กันยายน 2557 ณ หาดในทอน จังหวัดภูเก็ต โดยมีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 40 คน โดยเป็นการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางทะเลในบริบทของรวมทั้งทางภาคปฏิบัติ และภาคทฤษฎี อาทิ เช่น ที่มาสาเหตุของการเกิดภัยหรืออุบัติเหตุต่างๆของนักท่องเที่ยว การช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำ การใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือต่างๆ การสื่อสารด้านความปลอดภัย การใช้ธงสัญลักษณ์ต่างๆ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บข้อมูลจากในแต่ละครั้งจะทำการตรวจสอบความถูกต้องของประเด็นและความน่าเชื่อถือ ในแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) โดยพิจารณาข้อมูลจากแหล่งที่มา ซึ่งได้แก่ แหล่งเวลา สถานที่ และบุคคล โดยในส่วนของข้อมูลจากงานวิจัยต่างๆ ที่ผ่านมาจะต้องนำมาวิเคราะห์ตรวจสอบ (Cross Check) ประเด็นต่างๆ จากการลงสำรวจพื้นที่ตามชายหาดต่างๆ บนเกาะภูเก็ต รวมไปถึงการตรวจสอบทั้งทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปทำการอบรมทางการช่วยเหลือทางทะเลจากหลักสูตรสากลของ สภาอากาศไทยอีกครั้งหนึ่งว่ามีประเด็นแง่มุมใดบ้างที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัญหาด้านความปลอดภัยบนพื้นที่ชายหาดบนเกาะภูเก็ต

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำกิจกรรมบนพื้นที่ชายหาด

การศึกษาที่ผ่านมาด้านความสำคัญของไลฟ์การ์ด (Life Guard) กับความปลอดภัยในการทำกิจกรรมทางทะเลบนพื้นที่ชายหาดพบว่างานศึกษาจำนวนมากจะอยู่ในประเทศออสเตรเลีย โดยในประเทศออสเตรเลียนั้นได้มีการรวบรวมสถิติผู้เสียชีวิตจากการจมน้ำในบริเวณชายฝั่งทะเลตั้งแต่ปี 2002-2007 และพบว่าผู้เสียชีวิตจมน้ำเฉลี่ยถึง 53 รายต่อปี (Franklin et al., 2010) ซึ่งทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในออสเตรเลียเองได้มีการใช้มาตรการหลายอย่างเพื่อป้องกันและลดจำนวนของผู้เสียชีวิตของผู้ที่มากทำกิจกรรมบริเวณชายหาด โดยหนึ่งในมาตรการหลัก คือ การจัดให้มีไลฟ์การ์ดดูแลบริเวณพื้นที่ชายหาดที่สำคัญๆ และมีผู้เข้ามาใช้จำนวนมาก และการใช้ป้ายสัญลักษณ์ในการเตือน ซึ่งถือว่าได้ผลอย่างยิ่งเนื่องจากมีรายงานว่าระหว่างปี 2009-2010 นั้นมีผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือจากไลฟ์การ์ดบริเวณชายหาดมากกว่า 260 รายด้วยกัน (Surf Life Saving Australia, 2010) โดยมีรายงานสถิติของ Surf Life Saving Australia (SLSA) ในปี 2002 พบว่าผู้เสียชีวิตที่ทำกิจกรรมบริเวณพื้นที่ชายหาดทั้งหมด 77 ราย ในช่วงระหว่างปี 2000-2001 นั้นล้วนแต่ทำกิจกรรมนอกบริเวณที่มีเจ้าหน้าที่ไลฟ์การ์ดให้การดูแลทั้งสิ้น ทั้งนี้ปัญหาส่วนหนึ่งนั้นมาจากในประเทศออสเตรเลียนั้นมีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลมากถึง 3,000 กิโลเมตร และมีชายหาดมากถึง 10,685 แห่งด้วยกันโดยประมาณ (Short,1994) โดยมีเพียง 3% ของพื้นที่ชายหาดเท่านั้นที่มีเจ้าหน้าที่ไลฟ์การ์ดให้การดูแล (Farmer,2009)

การศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของการใช้ป้ายสัญลักษณ์กับความปลอดภัยในการทำกิจกรรมบนพื้นที่ชายหาด

โดยทั่วไปแล้วการใช้สื่อป้ายหรือธงสัญลักษณ์ต่างๆ นั้นเป็นมาตรการด้านความปลอดภัยอย่างหนึ่งที่ใช้กันในพื้นที่ชายหาดหลายแห่งในหลายประเทศทั่วโลก ป้ายสัญลักษณ์ทั่วไปที่ใช้ในพื้นที่หน้าชายหาดโดยมากมักจะมีการออกแบบโดยให้มีหน้าที่หลักคือ 1) เพื่อแจ้ง (Inform) ให้ข้อมูล ข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติ หรือกฎเกณฑ์ต่างๆ กับผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ข้อควรปฏิบัติเมื่อเกิดสถานการณ์หรือเหตุฉุกเฉินขึ้น 2) เพื่อเตือน (Alert) ถึงภัยอันตรายต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในบริเวณนั้น เช่น คลื่นลมแรง สัตว์อันตรายต่างๆ เป็น (Matthews, Andronaco, & Adams, 2014) โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อป้องกันและลดจำนวนการเกิดอุบัติเหตุหรือการเสียชีวิตของผู้เข้ามาในพื้นที่ (Wogalter, Conzola, & Smith-Jackson, 2002)

โดยมีหลักฐานทางการศึกษาจากประเทศออสเตรเลียและอิสราเอลที่ยืนยันว่าผู้คนที่ทำกิจกรรมในพื้นที่ระหว่างธงสัญลักษณ์หน้าชายหาดที่มีไลฟ์การ์ดทำการอยู่นั้นจะปลอดภัยกว่ามากอย่างมีนัยยะสำคัญ (Hartmann, 2006) แต่ถึงอย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ Mitchell และ Haddrill ในปี 2004 พบว่ามากกว่าครึ่งของผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ระบุว่าตนเองมักไม่ได้ทำกิจกรรมว่ายน้ำระหว่างธงสัญลักษณ์ที่ระบุไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ McCool และคณะในปี 2006 ซึ่งพบว่ากว่า 56 เปอร์เซ็นต์ของผู้เข้าร่วมการศึกษาระบุว่าไม่คิดว่าการทำกิจกรรมทางน้ำนอกบริเวณธงที่ระบุไว้หน้าชายหาดจะเกิดอันตรายใดๆ กับตนเอง

งานศึกษาของ Laughery & Wogalter (2014) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ป้ายสื่อสัญลักษณ์ต่างๆ นั้นมีหน้าที่บทบาทที่หลากหลายด้วยกันนอกเหนือไปจากการให้ข้อมูลและเตือนภัยต่างๆ โดยป้ายสื่อสัญลักษณ์นั้นยังมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของมนุษย์อีกด้วย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงบทบาทและจุดประสงค์ของสื่อป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ ก่อนที่จะนำไปใช้ และก่อนที่จะมีการออกแบบ ตัวอย่างเช่น จะออกแบบโดยใช้ลักษณะสัญลักษณ์ หรือ ออกแบบโดยใช้ตัวอักษร โดยแต่ละแบบล้วนมีข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกันออกไป เช่น การใช้ในรูปแบบสัญลักษณ์จะมีข้อดีในแง่ของระยะทางที่มนุษย์สามารถมองเห็นได้และตีความหมายเพื่อทำความเข้าใจได้ในระยะที่ไกลกว่าการใช้ป้ายสัญลักษณ์ในรูปแบบตัวอักษรซึ่งมีข้อจำกัดในด้านระยะทางในการตีความทำความเข้าใจ (Jacobs et.al, 1975) อ้างอิงใน (Matthews, Andronaco et al. 2014) รวมไปถึงทัศนวิสัยทางการมองเห็นที่เหมาะสมกว่ากับคนทุกเพศทุกวัย และในสถานการณ์สภาพแวดล้อมที่มีแสงน้อย ข้อดีในการใช้ป้ายที่มีสัญลักษณ์เป็นตัวอักษรคือ สามารถชี้แจงรายละเอียดได้ดีกว่า เช่น ให้ข้อมูลชี้แจงในแง่ของกฎเกณฑ์หรือข้อควรปฏิบัติ รวมถึงภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นเป็นต้น ซึ่งป้ายสัญลักษณ์ตัวอักษรนั้นมักจะต้องมีการแปล และแสดงให้เห็นในหลายภาษา ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งของป้ายสัญลักษณ์รูปแบบนี้ เพราะธรรมชาติในแง่ของสถานที่ท่องเที่ยวที่นั่นมักมีคนที่มาจากหลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายภาษาเข้ามายังพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภัยจากร่องกระแสน้ำพัดออกจากชายฝั่ง (Rip Current) บริเวณพื้นที่ชายหาด

ในงานศึกษาของ Short และ Hogan ในปี 1994 ระบุว่าความช่วยเหลือผู้ประสบภัยบริเวณชายหาดของไลฟ์การ์ดในประเทศออสเตรเลียส่วนใหญ่นั้นมักมีความเกี่ยวข้องับร่องกระแสที่พัดออกจากชายฝั่ง

(Rip Current) ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาจำนวนมากที่ระบุว่าร่องกระแสน้ำที่พัดออกจากฝั่งถือว่าเป็นภัยที่อันตรายอันดับต้นๆ สำหรับผู้ที่ไปทำกิจกรรมทางทะเลบริเวณชายหาด (Hartmann, 2006 ; Klein et al., 2003 ; Scott et al., 2007 ; Short, 2007) งานศึกษาของ Sherker, Williamson และคณะในปี 2010 ยังพบว่ามากกว่าครึ่งของผู้เข้าร่วมการทดลองระบุเลือกที่จะไปเล่นน้ำในบริเวณที่มี ร่องกระแสน้ำที่พัดออกจากฝั่ง โดยสอดคล้องกับงานของ (Ballantyne, Carr et al. 2005) ที่ทำการทดลองศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มนักศึกษาชาวออสเตรเลียและนักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาอยู่ในประเทศออสเตรเลีย ซึ่งพบว่านักศึกษามากถึง 62% เลือกที่จะเล่นน้ำในบริเวณที่มีร่องกระแสน้ำพัดออกจากฝั่ง ด้วยเหตุผลที่ว่าดูลักษณะไม่ค่อยมีคลื่น ทำให้คิดว่าเป็นพื้นที่ปลอดภัยในการทำกิจกรรม ซึ่งถึงแม้จะพอรู้จักว่า Rip Current คืออะไรแต่ก็ไม่สามารถระบุได้ว่ามีลักษณะอย่างไรจากการดูรูปของชายหาดในการทดลองการศึกษาในประเทศออสเตรเลียเหล่านี้ทำให้เห็นว่ายังมีประชาชนจำนวนมากที่ยังขาดความรู้ในการระบุพื้นที่อันตรายบริเวณชายหาดจากร่องกระแสน้ำที่พัดออกจากชายฝั่ง

จากการสำรวจและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ไลฟ์การ์ดในส่วนของจังหวัดภูเก็ตนั้นพบว่ามีชายหาดจำนวนมาก ที่พบว่ามีร่องกระแสน้ำพัดออกจากชายฝั่ง ซึ่งถือเป็นภัยอันตรายสำหรับนักท่องเที่ยวที่ทำกิจกรรมบริเวณทะเลหน้าชายหาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเข้าสู่ฤดูมรสุม แต่จากที่ได้ทำการสืบค้นไปยังหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัด เช่น หน่วย ภูภัยต่างๆ โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ปัจจุบันพบว่ายังไม่มีมีการเก็บข้อมูลว่า มีผู้เสียชีวิต หรือประสบภัยที่ร้ายที่เกิดจากร่องกระแสน้ำที่พัดออกจากชายฝั่ง

ผลการลงไปสำรวจเก็บข้อมูลในพื้นที่หาดต่างๆ บนเกาะภูเก็ต

พบว่าหาดที่สำคัญ ของเกาะภูเก็ตนั้น จะใช้มาตรการป้องกันรักษาความปลอดภัยโดยทั่วไปคล้ายกับในหลายประเทศ โดยมีมาตรการหลักคือ

1. การใช้ป้ายและธงสัญลักษณ์ในการแจ้งเตือนหรือ ให้ข้อมูลกับผู้เข้ามาทำกิจกรรมบริเวณชายหาด โดยจะแบ่งเป็นป้ายที่ให้ข้อมูลลักษณะตัวอักษรและรูป เช่น ป้ายที่เตือนภัยอันตรายต่างๆ (ภาพประกอบ 1) และ ธงสีต่างๆ ที่สื่อความหมายต่างกันออกไป เช่น “ธงสีแดง” ซึ่งสื่อถึง บริเวณที่มีภัยอันตรายห้ามลงเล่นน้ำ “ธงสีแดงเหลือง” ซึ่งสื่อถึงการให้ทำกิจกรรมบริเวณระหว่างธง สาเหตุที่ต้องมีธงสัญลักษณ์เนื่องจากพื้นที่ชายหาดนั้นมีบริเวณกว้างและยาว ซึ่งยากต่อการให้การดูแลความปลอดภัยได้อย่างทั่วถึง ถึงแม้จะมีไลฟ์การ์ดปฏิบัติหน้าที่อยู่ก็ตามโดยทัศนวิสัยของไลฟ์การ์ดนั้นมีจำกัดเพียงไม่กี่ร้อยเมตรเท่านั้น อีกทั้งบริเวณชายหาดในหลายๆ หาดบนเกาะภูเก็ตยังมีร่องกระแสน้ำพัดออกจากชายฝั่ง (Rip Current) ซึ่งถือเป็นภัยอันตรายอย่างสูงกับผู้เข้าไปทำกิจกรรม ข้อสังเกตคือ ยังไม่มีการศึกษาใดที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจของผู้คนที่ทำกิจกรรมบนชายหาดกับการใช้ป้ายหรือธงสัญลักษณ์ในภูเก็ตหรือแม้แต่ในประเทศไทย

2. การจัดเจ้าหน้าที่ไลฟ์การ์ด (Life Guard) ให้การดูแลความปลอดภัยบริเวณชายหาดสำคัญ บนเกาะภูเก็ต จากการสำรวจและการได้เข้าร่วมฝึกอบรมการเป็นช่วยเหลือทางทะเล ทำให้เข้าใจได้ว่าเจ้าหน้าที่ไลฟ์การ์ดมีหน้าที่หลัก 2 ประการด้วยกัน คือ 1. การเตือนป้องกันมิให้ผู้เข้ามายังพื้นที่ทำพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจเป็นภัยกับตน เช่น การลงเล่นน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัย 2. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบเหตุที่ประสบเหตุในบริเวณพื้นที่ทำการ ซึ่งในปัจจุบันนั้นบนเกาะภูเก็ตมีไลฟ์การ์ดประจำการอยู่ในหาดที่สำคัญ

13 หาดด้วยกัน ตามระยะสัญญาที่ทำไว้ระหว่างทาง บริษัทเอกชน กับทางจังหวัด

3. การจัดการโซนนิ่ง บริเวณพื้นที่ชายหาดบนเกาะภูเก็ต ปัจจุบันหลังจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช) ได้สั่งการให้ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ตได้ทำการจัดระเบียบพื้นที่ชายหาดสาธารณะครั้งใหญ่ ทำให้ได้มีการออกกฎระเบียบการโซนนิ่งชายหาดเกิดขึ้น โดยได้มีการวัดแบ่งโซนให้ผู้ประกอบการใช้ 10% ของพื้นที่หน้าชายหาด ส่วนที่เหลือนั้นให้เป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับใช้สอยของประชาชนและนักท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลทำให้บริเวณพื้นที่ชายหาดมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น เนื่องจากช่วยด้านทัศนวิสัยทำให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจตรามองเห็นผู้เข้ามาทำกิจกรรมในบริเวณชายหาด และในทะเลได้ดียิ่งขึ้น และเข้าไปช่วยได้ทันท่วงทีที่เกิดเหตุ ทว่าการโซนนิ่งนี้ไม่ครอบคลุมลงไปถึงส่วนชายฝั่งทะเลจึงทำให้ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุลักษณะ เช่น เจ็ทสกี หรือ เรือยนต์ ต่างๆ ชนนักท่องเที่ยวบาดเจ็บหรือ เสียชีวิตยังคงเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำในทุกๆ ปี

ภาพจากการลงเก็บข้อมูลในพื้นที่บริเวณชายหาดบนเกาะภูเก็ต

ภาพประกอบ 1-2 : 1) ป้ายสัญลักษณ์แจ้งข้อมูลและเตือน Rip current หน้าหาดกะรน 2) ธงสัญลักษณ์บริเวณหาดกะตะ จังหวัดภูเก็ต (จากซ้ายไป ขวา)

ภาพประกอบ 3-4 : เจ้าหน้าที่ Life guard บริเวณหน้า หาดกะตะ, ธงสีฟ้าบอกเขตบริเวณ 10% ที่ผู้ประกอบการสามารถประกอบกิจการบริเวณชายหาดได้ (zoning management)

บทสรุปวิเคราะห์

1. ความสำคัญของเจ้าหน้าที่ไลฟ์การ์ด บนเกาะภูเก็ต

จากผลการศึกษาวิจัยในประเทศออสเตรเลียจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากตัวเลขทางสถิติว่าไลฟ์การ์ดถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการป้องกันดูแลความปลอดภัยให้กับผู้ทำกิจกรรมบริเวณพื้นที่หน้าชายหาด แม้ว่าในปัจจุบันในประเทศไทยจะยังไม่ได้มีการทำการศึกษารวบรวมข้อมูลสถิติของนักท่องเที่ยวที่ได้รับการช่วยเหลือจากไลฟ์การ์ดเหมือนอย่างในประเทศออสเตรเลียก็ตาม ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ไลฟ์การ์ดบนเกาะภูเก็ตนั้นมาจากบริษัทเอกชนชื่อ Phuket Life Guard Service Co Ltd (PLGS) ซึ่งมีการว่าจ้างด้วยการทำสัญญาจ้างองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ภูเก็ต เป็นระยะๆ โดยปัจจุบันบริษัทได้ทำการส่งเจ้าหน้าที่ดูแลชายหาดมากถึง 13 หาดด้วยกันบนเกาะภูเก็ต ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายปีที่ผ่านมาคือสัญญาในการว่าจ้างไลฟ์การ์ดมักจะหมดอายุลงและไม่ได้รับการต่อสัญญาจากทางหน่วยงานจากภาครัฐอย่างทันทีทันใด ในกรณีปี 2015 ชายหาดเกาะภูเก็ตขาดการว่าจ้างไลฟ์การ์ดนานถึง 2 เดือน ด้วยเหตุผลที่ว่าไม่มีผู้เข้าร่วมประมูลการว่าจ้างเพราะบริษัทที่ให้บริการในด้านนี้มีอยู่แค่เจ้าเดียวในภูเก็ต จึงทำให้สัญญาไม่สามารถต่อได้ จนกระทั่งรอให้มีปัญหาเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวก่อนในลักษณะกรณีนักท่องเที่ยวชาวไทยอายุ 19 ปีที่จมน้ำเสียชีวิตบริเวณหน้าหาดในหาน จึงทำให้เกิดกระแสเรียกร้องให้มีการต่อสัญญาไลฟ์การ์ดกับทางภาครัฐเกิดขึ้นจนนำไปสู่การต่อสัญญากับบริษัทในที่สุด ลักษณะแบบนี้มักเกิดขึ้นทุกๆ ปี ซึ่งถือเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน

1.1 ปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ไลฟ์การ์ดกับผู้ทำกิจกรรมบริเวณชายหาด

จากการลงพื้นที่พูดคุยกับเจ้าหน้าที่ไลฟ์การ์ด พบว่าหลายๆครั้งที่ไลฟ์การ์ดมักมีปัญหาในเรื่องการสื่อสารภาษากับผู้เข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่บางครั้งถึงขั้นนำไปสู่การปะทะกันรุนแรง ด้วยเหตุนี้เองจึงควรที่จำเป็นที่จะต้องมีการอบรมด้านภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐาน หรือการปฏิบัติตัวที่ดีได้มาตรฐานสากลกับไลฟ์การ์ดที่ปฏิบัติหน้าที่ ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือไลฟ์การ์ดมักคิดว่าผู้เข้ามาทำกิจกรรมทะเลที่ปฏิบัติตามกฎแต่ยังขาดการศึกษาที่ระบุชี้ชัดว่าผู้ทำกิจกรรมในพื้นที่ชายหาดนั้นทะเลที่ปฏิบัติตามกฎหรือไม่ทราบไม่เข้าใจถึงกฎเกณฑ์ต่างๆ เหล่านี้ก็เป็นได้

2. ประเด็นเกี่ยวกับการใช้ธงหรือป้ายสัญลักษณ์ บริเวณชายหาด บนเกาะภูเก็ต

จะเห็นได้ว่าพื้นที่ท่องเที่ยวบริเวณชายหาดทั่วโลกในปัจจุบันต่างใช้ ธงสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายข้อควรปฏิบัติและกฎเกณฑ์ต่างๆ กับผู้เข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่โดยสื่อสัญลักษณ์ต่างๆ นั้นก็มีลักษณะที่เหมือนหรือต่างกันออกไป โดยบนเกาะภูเก็ตก็เช่นกันที่มีการใช้ธงสีต่างๆ เพื่อสื่อความหมายกับผู้เข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่ เช่น ปักธงสีแดง บริเวณที่ห้ามเล่นน้ำ หรือ ธงสีเหลืองแดง ซึ่งหมายถึง ให้เล่นน้ำระหว่างธง ป้ายบอกเกี่ยวกับภัยอันตรายต่างๆ แต่ทว่าผู้ทำกิจกรรมจำนวนมากบริเวณชายหาดบนเกาะภูเก็ต ก็มักจะทะเลาะที่ปฏิบัติตามหลายครั้งเกิดการปะทะกันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่เนื่องจากความเข้าใจผิดทางการสื่อสาร ซึ่งตรงจุดนี้เองยังขาดการศึกษาทำความเข้าใจว่าเหตุใดผู้เข้ามาทำกิจกรรมบริเวณชายหาดบนเกาะภูเก็ตจำนวนมากจึงมักปฏิบัติตัวเช่นนั้น แต่มีงานศึกษาวิจัยจำนวนมากในประเทศออสเตรเลียที่พยายามทำความเข้าใจกลุ่มประชากรต่างๆ ว่ามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของป้ายสัญลักษณ์ หรือความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยบริเวณชายหาดมากน้อยเพียงใด จากการรวบรวมงานศึกษาวิจัยที่ผ่านมาเบื้องต้นพบว่าคนที่ผู้ทำกิจกรรมมีพฤติกรรมเสี่ยงมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ไม่มี

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของธงสัญลักษณ์, เข้าใจคลาดเคลื่อนในความหมายของธงสัญลักษณ์, การใช้ธงสัญลักษณ์พร้าเพื่อทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ, ความมั่นใจในทักษะส่วนตัวของผู้ทำกิจกรรม, ตำแหน่งของป้าย เป็นต้น

นอกจากนี้จากการสำรวจของผู้วิจัยยังพบว่าป้ายสัญลักษณ์บริเวณชายหาดหลายแห่ง ถูกจัดวางอยู่ในตำแหน่งที่มักไม่ได้มีผู้ให้ความสนใจสังเกตเห็นมากนัก ซึ่งถ้าไม่มีการสังเกตเห็นก็เท่ากับว่าป้ายเหล่านั้นแทบไม่มีประโยชน์ใดๆ เลยนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐควรมีการส่งเสริมในการเผยแพร่ให้ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำกิจกรรมทางทะเล บริเวณพื้นที่ชายหาด และในอนาคตควรที่จะมีการบรรจุเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดหรือชุมชนที่มีพื้นที่บริเวณที่อยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล ดังจะเห็นได้จากงานศึกษาหลายชิ้นในประเทศออสเตรเลียที่ระบุว่า การให้การศึกษาเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำกิจกรรมในพื้นที่ทางทะเลเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะช่วยลดจำนวนผู้เสียชีวิตลง โดยการศึกษานั้นควรที่จะเข้าถึงได้โดยทุกคนในสังคมรวมถึงชุมชนท้องถิ่น (Surf Life Saving Australia. 2002) ในส่วนของภาคเอกชนนั้นองค์กรที่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางทะเล เช่น บริษัทนำเที่ยว โรงแรม อื่นๆ ควรจะมีการจัดการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยทางน้ำเป็นระยะๆ ให้กับพนักงาน

2. เนื่องจากประเทศไทยยังขาดการศึกษาด้านความปลอดภัยกับการทำกิจกรรมในพื้นที่ชายหาดอยู่อีกมาก จึงควรจะมีการเร่งส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาให้ความรู้ที่เกี่ยวกับทางด้านความปลอดภัยในการทำกิจกรรมทางทะเลบริเวณชายหาดกับกลุ่มประชากรต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น จังหวัดและระดับประเทศ เพื่อทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมและระดับความรู้ความเข้าใจของคนในพื้นที่ต่างๆ

*แนวทางการปฏิบัติในปัจจุบัน - ปัจจุบันผู้วิจัยได้เสนอแนะทางคณะและทางมหาลัยให้มีการปรับปรุงหลักสูตร โดยได้เพิ่มเติมด้านหลักการด้านความปลอดภัยทางน้ำ (Basic Water Safety) เข้าไปในรายวิชาว่ายน้ำของหลักสูตรเดิม และได้รับการอนุมัติเห็นสมควร

3. เนื่องจากปัจจุบัน ภูเก็ต มีการใช้ระบบป้ายเตือนและธงสัญลักษณ์ประเภทต่างๆ เป็นจำนวนมาก บริเวณพื้นที่ชายหาด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาถึงระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับป้ายสัญลักษณ์ของผู้ที่เข้ามาทำกิจกรรมในบริเวณพื้นที่ชายหาด รวมถึงสำรวจประสิทธิภาพของการใช้ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ บนพื้นที่ชายหาดบนเกาะภูเก็ต ต่อไปในอนาคตเพื่อหาวิธีจัดการด้านความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. ในอนาคตทางจังหวัดควรจัดให้มีการวางแผนหาข้อตกลงกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อทำการจัดการโซนนิ่งโดยแบ่งกำหนดพื้นที่ทำกิจกรรมบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลหน้าชายหาดออกเป็นส่วนๆ ให้ชัดเจน โดยเฉพาะกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายสูง เช่น โซนนิ่งพื้นที่จอดเรือ โซนนิ่งพื้นที่เจ็ทสกี โซนนิ่งพื้นที่สำหรับกิจกรรมว่ายน้ำต่างๆ เป็นต้น เพื่อป้องกัน และลดอุบัติเหตุที่มักเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำทุกปี เนื่องจากปัจจุบันพื้นที่บริเวณชายหาดบนเกาะภูเก็ตนั้นมีการทำกิจกรรมที่หลากหลาย และจำนวนอยู่ในปริมาณที่มาก

References

- Ballantyne, R., et al. (2005). Between the Flags : an Assessment of Domestic and International University Students' Knowledge of Beach Safety in Australia. *Tourism Management* . 26(4) : 617-622.
- Farmer, N., (2009). Coastal risk management COAST SAFE : the National Coastal Safety Management Service. In Proceedings of 2008 Australian Water Safety Conference, **A WSC, Sydney**. 26–42.
- Franklin, RC., et al. (2010). Reducing Drowning Deaths : the Continued Challenge of Immersion Fatalities in Australia. *Medical Journal of Australia*. 192 (2010). 123–126
- Hartmann, D., (2006). Drowning and Beach Safety Management (BSM) along the Mediterranean Beaches of Israel—a long Term Perspective. *Journal of Coastal*. 22 (6), 1505–1514.
- Hatfield, J., Williamson, A., Sherker, S., Brander, R., & Hayen, A. (2012). Development and Evaluation of an Intervention to Reduce Rip Current Related Beach Drowning. *Accident Analysis and Prevention*. 46 (2012), 45 e51.
- Jacobs, R. J., et al. (1976). The Visibility of Alphabetic and Symbolic Traffic Signs : Australian Road Research, May 1975, 5.7, 68–86. *Applied Ergonomics*. 7(2), 113.
- Klein A., Santana, G., Diehl, F., Menezes, J., (2003). Analysis of Hazards Associated with Sea Bathing : Results of Five Years' Work in Oceanic Beaches of Santa Catarina State, Southern Brazil. *Journal of Coastal Research*. 35, 107–116.
- Laughery, K. R. and M. S. Wogalter (2014). A Three-stage Model Summarizes Product Warning and Environmental Sign Research. *Safety Science*. 61(0), 3-10.
- Matthews, B., et al. (2014). Warning Signs at Beaches : Do they work? *Safety Science*. 62(0), 312-318.
- McCool, J., Moran, K., O'Connor, K., (2006). **Auckland Beach-Goers Perceptions of Beach Swimming Behaviours and Perceptions of their Risk of Drowning**. Prepared for Accident Compensation Corporation. Auckland UniServices Limited, The University of Auckland, Auckland.
- Mitchell, R., Haddrill, K., (2004). From the Bush to the Beach : Water Safety in Rural and Remote New South Wales. *Australian Journal of Rural Health*. 12, 246–250.
- Plerin, C. (2014). **Turkish tourist ignores red flags, drowns**. Retrieved December 2, 2014, from [http : //www.phuketgazette.net/phuket-news/Turkish-tourist-ignores-red-flags-drowns/31079#ad-image-0](http://www.phuketgazette.net/phuket-news/Turkish-tourist-ignores-red-flags-drowns/31079#ad-image-0)
- Scott, T., Russell ,P., Masselink, G., Wooler, A., Short, A.,(2007). Beach Rescue Statistics and Their Relation to near Shore Morphology and Hazards : a Case Study for South west England. *Journal of Coastal Research*. 50(SI), 1–6.

- Sherker, S., et al. (2010). Beachgoers' Beliefs and Behaviours in Relation to Beach Flags and Rip Currents. *Accident Analysis & Prevention*. 42(6) : 1785-1804.
- Short, A.D., Hogan, CL, (1994). Rip Currents and Beach Hazards, Their Impact on Public Safety and Implications for Coastal Management. In : C.W. Finkl (ed.), Coastal Hazards, *Journal of Coastal Research*, SI 12,197–209.
- Surf Life Saving Australia (2002). Annual Report Retrieved December 2, 2014, from [http : // www.slsa.asn.au](http://www.slsa.asn.au).
- Surf Life Saving Australia National Coastal Safety Report (2010) **Surf Life Saving Australia, Sydney**. Retrieved December 2, 2014, from [http : //www.slsa.asn.au](http://www.slsa.asn.au).
- Wogalter, M. S., et al. (2002). “Research-based Guidelines for Warning Design and Evaluation”. *Applied Ergonomics*. 33(3), 219-230.